

Staň sa dobrým lektorom (vzdelávací program)

Autori: PhDr. Jana Odrobiňáková

Dopytovo orientovaný projekt:

***Zlepšovanie kompetencií žiakov v oblasti ľudských práv a hodnôt prostredníctvom
mimoškolskej edukačnej činnosti***

Aktivita: ***Zážitkové vzdelávanie na zlepšenie študijných výsledkov a kompetencií žiakov***

Prijímateľ: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, o. z., Bratislava

Kód projektu: 312011ADS2

Podpora odborného partnera: Vzdelávacie centrum Múzea SNP, Banská Bystrica

„Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“
www.esf.gov.sk / www.minedu.gov.sk / www.szpb.sk / www.muzeumsnp.sk

Názov vzdelávacieho programu:

Staň sa dobrým lektorom

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Múzeum Slovenského národného povstania ako celoštátne špecializované múzeum už niekoľko desaťročí organizuje pre študentov a pedagógov rôzne vzdelávacie aktivity. Statickú odbornú prednáškovú činnosť považujeme za nutné alternovať tvorivými a inovatívnymi vzdelávacími aktivitami, medzi ktoré prioritne patria zážitkové vzdelávacie programy. Cieľom je poskytnúť študentom plnohodnotnú edukačnú aktivitu v oblasti objektívneho nazerania na ľudské práva a hodnoty v kontexte dejín 20. storočia.

Vzdelávací program *Staň sa dobrým lektorom* je venovaný študentom stredných odborných škôl a gymnázií, je reakciou na potreby spoločnosti a aj škôl poskytnúť študentom zážitkový vzdelávací program vo forme tréningu, v ktorom sa rozvíjajú nielen ich vedomosti, ale najmä praktické zručnosti. Uvedomujeme si našu zodpovednosť za mladú generáciu. Zvýšiť vzdelanosť mladých ľudí pri zdôrazňovaní hodnôt rôznorodosti v spoločnosti, zvýšiť ich citlivosť a empatiu k postaveniu menšín v nej, považujeme za nevyhnutné.

Zameranie vzdelávacieho programu obsahuje prepojenie tém z dejín Slovenska so súčasným vysoko aktuálnym multikultúrnym prostredím, prepojenie s problematikou utečencov, intolerancie, rasovej diskriminácie, s poznaním jej koreňov, prejavov necitlivosti a pod. Všetky tieto témy apelujú na potrebu empatickej reflexie súčasnej politickej a spoločenskej situácie na Slovensku, v Európe aj vo svete.

Zážitkový vzdelávací program *Staň sa dobrým lektorom* je zameraný na vytváranie kľúčových kompetencií študentov vo vzdelávacích oblastiach Jazyk a komunikácia, Človek a spoločnosť. V rámci prehľadu historického obdobia dejín 20. storočia budú študenti vedení k úcte voči svojmu národu, k historickej a priestorovej orientácii, pochopeniu príčin a dôsledkov historických udalostí, porozumeniu premien v krajine, ktoré podmieňuje človek a pod. Účastníci vzdelávacieho programu by taktiež mali šíriť myšlienky tolerance, akceptácie odlišností a zlepšovania postojov voči znevýhodneným skupinám obyvateľstva, rozvíjať medziľudské vzťahy v demokratickej spoločnosti. Prostredníctvom metódy a formy rovesníckeho sprevádzania nadobudnú študenti kompetenciu prezentovať získané poznatky pred rovesníkmi, naučia sa pracovať s obsahom pripravovanej výstavy *Ľudia v pohybe*, na tvorbe ktorej sa budú podieľať a ktorú následne aj ako lektori odprezentujú na študentskej konferencii.

Ďalšie metódy, ktoré budú v rámci vzdelávania použité, sú nastavené tak, aby boli ciele dosahované najmä na základe vlastnej práce študentov, pričom dôraz sa kladie na kritické myslenie, riešenie problémov a tímovú prácu. Zážitková forma vyučovania má jednoznačne pozitívny dopad na školskú úspešnosť.

Vzdelávací program *Staň sa dobrým lektorom* si kladie za cieľ prehĺbovať medzipredmetové vzťahy, v tomto prípade najmä Dejepis a Slovenského jazyka a literatúry (oblasť Človek

a spoločnosť, Jazyk a komunikácia). Žiaci si upevnia a rozšíria teoretické znalosti zo slovenského jazyka, štýlu, tvorivosti, slohových postupov a útvarov, štylistiky a rétoriky, ako aj použitia výrazových prostriedkov, ktoré prenesú do praktickej roviny. Naučia sa selektovať informácie, rozlišovať, ktoré z nich sú obsahovo nosné a ktoré dopĺňujúce. Budú vedieť spracovať získané historické poznatky a informácie o životných osudoch konkrétnych osôb tak, aby pre nich fiktivita udalostí nadobudla nový, konkrétny a reálny rozmer.

Vzdelávací program prináša prehĺbenie a rozšírenie kľúčových kompetencií študentov pri práci s historickými prameňmi, metódami oral history a storytelling (rozprávanie príbehov), ktoré následne budú môcť aplikovať priamo na vyučovacích hodinách. Literárny a filmový žáner taktiež pomôže zážitkovou formou demonštrovať obraz doby (súčasťou je i práca s novým typom filmového dokumentu – hraný dokument). Veríme, že študenti uvítajú aj prácu s umeleckým textom, čo ich bude motivovať k aktívnejšej čitateľskej gramotnosti. Tematický okruh *Ľudské práva v dejinách* mapuje aj jednotlivé etapy spoločensko-politického života na Slovensku a súčasnú utečeneckú krízu doma i vo svete. Považovali sme za potrebné tento okruh zaradiť do obsahu vzdelávania, nakoľko v školách sú jednotlivé jeho časti riešené len sporadicky a veľmi povrchovo. Tematický okruh zahŕňa nové poznatky v problematike ľudských práv a menšín, aktivizujúce metódy i metodiku podpory kritického myslenia pre formovanie postojov a názorov študentov.

Druh vzdelávania:

Zážitkové vzdelávanie na zlepšenie študijných výsledkov a kompetencií žiakov

Forma vzdelávania:

Prezenčná / prezenčná online (40 hodín, 10 mesiacov)

Maximálne 10 mesiacov

Hlavné ciele:

Rozšíriť a prehĺbiť vedomosti a kompetencie študentov, ktoré sa týkajú problematiky existencie Slovenskej republiky v kontexte 2. svetovej vojny a udalostí po roku 1945, a to v oblasti ľudských práv, medziludských vzťahov, mravných hodnôt a dilem, s prepojením na súčasné podoby rasizmu, extrémizmu a spoločenskej intolerancie na Slovensku i vo svete. Rozšíriť a prehĺbiť vedomosti a zručnosti študentov v oblasti problematiky migrácie v kontexte dejín 20. storočia. Prehĺbiť a rozšíriť kompetencie v oblasti práce s historickými prameňmi, umeleckým textom a filmovým dokumentom. Získať a upevniť kompetencie v jazykovej, štylistickej a rétorickej oblasti pre potreby plnohodnotnej sebareprezentácie v pozícii lektora.

Špecifické ciele:

1. Prehliť a rozšíriť vedomosti a zručnosti študentov na základe pochopenia príčin vzniku totalitných režimov,
2. rozšíriť a prehliť vedomosti a zručnosti študentov v historickom kontexte postavenia Slovenskej republiky v rámci Európy, ako i z vnútropolitického hľadiska,
3. prehliť vedomosti a zručnosti v konkretizovaní a komparovaní rôznych druhov historických prameňov v rámci tém holokaustu a rómskeho holokaustu,
4. prehliť zručnosti na využívanie umeleckých a multimediálnych prác ako formy historického prameňa,
5. získať vedomosti a kompetencie v oblasti príčin a dôsledkov migrácie na Slovensku i vo svete,
6. rozšíriť a prehliť zručnosti študentov o migrácii v historickom a spoločenskom kontexte a jej vplyve na globálnu politiku,
7. prehliť a rozšíriť zručnosti študentov pri aplikácii metód rozvíjajúcich kritické myslenie, čitateľskú gramotnosť, mediálnu gramotnosť,
8. prehliť a rozšíriť kompetencie na využívanie umeleckých, obrazových a multimediálnych zdrojov ako formy historického prameňa,
9. prehliť a rozšíriť zručnosti študentov v práci s metódou oral history a metódou storytellingu,
10. oboznámiť sa s pojmom lektor a zlepšiť kompetencie študentov v oblasti jazyka a komunikácie,
11. zlepšiť osobnostné, kognitívne, emocionálne, motivačné, ale aj tvorivé schopnosti a zručnosti študentov,
12. prehliť kompetencie v oblasti vlastnej prezentácie študentov v spoločnosti, vlastnej sebareflexie, získať schopnosti orientovať sa v priestore sociálnych sietí, rozpoznávať relevantné zdroje informácií rozvojom kritického myslenia, získať mediálnu gramotnosť.

Obsah vzdelávacieho programu:

Vzhľadom na vyššie uvedené ciele a východiská sme obsah vzdelávacieho programu rozdelili na nasledovné tematické celky:

1. tematický celok - **Lektorom sa človek nenarodí (úvod do problematiky)**
2. tematický celok - **Na počiatku bolo slovo**
3. tematický celok - **Propaganda**
4. tematický celok - **Rozhlas, tlač, internet, sociálne siete – prostriedky formovania spoločnosti**
5. tematický celok - **Hoaxy, dezinformácie, konšpirácie – ako sa im vyhnúť?**

6. tematický celok - **Kritické myslenie a jeho celok**
7. tematický celok - **Metódy práce s výstavou, výstava ako forma prezentácie vo výchovno-vzdelávacom procese**
8. tematický celok - **Ľudské práva v dejinách**
9. tematický celok - **Genocída ako historický a morálny problém v minulosti a súčasnosti (na príklade holokaustu)**
10. tematický celok - **Návšteva Múzea Slovenského národného povstania a práca lektora v praxi**

Téma	Forma	Časový rozsah
1. LEKTOROM SA ČLOVEK NENARODÍ (úvod do problematiky) - Kto je lektor? - Lektor ako vzdelávateľ dospelých alebo rovesníkov, metódy lektorskej práce pre efektívne dosiahnutie vzdelávacieho cieľa (sprevádzanie výstavou).	Prezenčne / online	4 hodiny
2. NA POČIATKU BOLO SLOVO - Sila prejavu v dejinách na príklade významných historických osobností. - Prejav ako forma seba prezentácie, rétorika a jej znalosť. - Techniky lektorského prejavu od histórie po súčasnosť.	Prezenčne / online	4 hodiny
3. PROPAGANDA - Propaganda ako účelný nástroj manipulácie mäs, ktorý môže viesť k obmedzovaniu práv a slobôd. - Prierez foriem propagandy naprieč históriou (na vybraných príkladoch).	Prezenčne / online	4 hodiny

4. ROZHLAS, TLAČ, INTERNET, SOCIÁLNE SIETE – PROSTRIEDKY FORMOVANIA SPOLOČNOSTI - Vplyv masmédií na vytváranie názorov, postojov a verejnej mienky, ich sila a dopad na spoločnosť.	Prezenčne / online	4 hodiny
5. HOAXY, DEZINFORMÁCIE, KOŠPIRÁCIE – AKO SA IM VYHNÚŤ? - Negatíva „doby internetovej“ a ich vedľajšie produkty. - Ako odlíšiť nepravdivé informácie od faktov?	Prezenčne / online	4 hodiny
6. KRITICKÉ MYSLENIE A JEHO TRÉNING – Získavanie, vyhľadávanie a vyhodnocovanie informácií pri tvorbe výstavy.	Prezenčne / online	4 hodiny
7. METÓDY PRÁCE S VÝSTAVOU, VÝSTAVA AKO FORMA PREZENTÁCIE VO VÝCHOVNO-VZDELÁVACOM PROCESE - Metódy a formy rovesníckeho sprevádzania (prepojené s obsahom pripravovanej výstavy <i>Ľudia v pohybe</i>). – Práca s príbehom, svedectvom, tvorba a vystavanie príbehu (základné časti príbehu). – Metóda oral history a storytelling, tzv. dejiny všedného dňa používané na vykreslenie všeobecných historických udalostí (na základe prežitého jednotlivcov – individuálna a kolektívna pamäť). - Fotografia ako dôležitý zdroj informácií pri práci lektora – výpovedná hodnota fotografie pri rekonštrukcii historickej udalosti, rozvoj emocionálnych kompetencií (spôsoby identifikácie s preživšími, rozvoj empatie).	Prezenčne / online	4 hodiny
8. ĽUDSKÉ PRÁVA V DEJINÁCH – Intolerancia, predsudky, diskriminácia v priebehu historického vývoja, ako predpoklad k obmedzovaniu ľudských práv. - Multikultúrna spoločnosť, problematika utečencov a migrantov (od druhej svetovej vojny po súčasnosť).	Prezenčne / online	4 hodiny

9. GENOCÍDA AKO HISTORICKÝ A MORÁLNY PROBLÉM V MINULOSTI A SÚČASNOSTI (NA PRÍKLADE HOLOKAUSTU) - Vedomie o morálke. - Zmeny morálnych hodnôt vplyvom kritických udalostí – príklady z dejín – holokaust, „obyčajný človek“ a jeho premena, banalita zla, kategórie – páchatelia – obeť – diváci.	Prezenčne / online	4 hodiny
10. NÁVŠTEVA MÚZEA SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA A PRÁCA LEKTORA V PRAXI - Práca v stálej expozícii Múzea Slovenského národného povstania, realizácia získaných poznatkov, foriem a metód v praxi. - Práca s lektorským textom a samotná príprava na sprevádzanie putovnou výstavou <i>Ľudia v pohybe</i>.	Prezenčne	4 hodiny

Profil absolventa:

Absolvent zážitkového vzdelávania *Staň sa dobrým lektorom* získa kompetencie, na základe ktorých bude disponovať rozsiahlejšími a hlbšími vedomosťami v danej problematike, a tie následne dokáže zakomponovať v rámci vyučovacieho procesu. Získa schopnosť kvalitnejšie pracovať s historickými prameňmi, umeleckým textom, filmovým dokumentom, metódou oral history a storytelling. Prehĺbi svoje komunikatívne a osobnostné kompetencie vo vzťahu k spolužiakom pri prezentovaní danej problematiky. Plnohodnotne dokáže využívať medzipredmetové vzťahy. Pre vlastné seba vzdelávanie bude vedieť využívať rôzne vzdelávacie portály. Bude disponovať rozsiahlejšími a hlbšími vedomosťami v štylistickom a rétorickom prejave, vo vyjadrení svojich názorov, postrehov a postojov. Prehĺbi si kľúčové kompetencie v rámci vzdelávacích oblastí Človeka a spoločnosť, Jazyk a komunikácia. Naučí sa selektovať relevantné informácie a overovať informačné zdroje. Bude schopný využiť získané poznatky pri participácii na tvorbe výstavy *Ľudia v pohybe*, pracovať s lektorským textom a prezentovať výstavu na študentskej konferencii. Dobre ovládne metódu rovesníckeho sprevádzania.

Rozsah vzdelávacieho programu:

Zážitkové vzdelávanie pre žiakov sa realizuje v termínoch január – jún 2021 a september – december 2021, t.j.10 mesiacov.

Rozsah vzdelávania predstavujú 4 hodiny do mesiaca.

Zážitkové vzdelávanie prebieha vždy po vyučovaní a realizuje ho odborný lektor.

Kategória: študent strednej odbornej školy a gymnázia

Spôsob ukončovania:

Vzdelávanie sa ukončuje participáciou lektorov na tvorbe výstavy *Ľudia v pohybe*, naštudovaním lektorského textu a jej odprezentovaním na záverečnej konferencii. Výstava predstavuje didakticko – metodickú pomôcku k výučbe, mapuje príbehy konkrétnych ľudí, ich migráciu v období pred 2. svetovou vojnou, počas 2. svetovej vojny, po roku 1945 a v súčasnosti. Metódou rovesníckeho sprevádzania budú lektori výstavou sprevádzať žiakov základných škôl. Dôvodom prepojenia týchto dvoch skupín je ich vzájomná motivácia, možnosť vytvorenia skupiny, ktorú tvoria deti zdravé ale aj deti znevýhodnené, skupinu bez selekcie pri prijímaní inakosti. Ďalším dôvodom je, aby sa všetky skupiny žiakov naučili, že ľudia sú rôzni, majú nadanie, schopnosti i obmedzenia, a pritom spolu vedia fungovať, spolupracovať, môžu byť kamaráti, vedia jeden druhému pomôcť.

Garant vzdelávacieho programu:

PhDr. Jana Odrobiňáková – vedúca Vzdelávacieho centra Múzea SNP, pedagóg a hlavný metodik

Finančné, materiálne zabezpečenie:

Náklady na vzdelávací program budú hradené z finančných zdrojov projektu. Účastník neplatí žiadny poplatok. Učebné pomôcky, archívny materiál a študijnú literatúru majú účastníci k dispozícii v priestoroch Vzdelávacieho centra Múzea SNP a ďalší materiál obdržia počas vzdelávania v rámci výučby jednotlivých tematických okruhov.

Technické a informačné zabezpečenie:

Realizácia vzdelávacieho programu sa uskutoční v interných priestoroch Vzdelávacieho centra Múzea SNP a stálej expozície Múzea SNP. K dispozícii účastníkom je vzdelávacia kongresová miestnosť vybavená multimedialnou technikou (interaktívna tabuľa s dataprojektorom, počítač,

zvukové reproduktory). Účastníci majú k dispozícii internetové pripojenie a 10 pracovných notebookov. Samostatný notebook je zabezpečený aj pre lektora.